

ھەقبەرييەك د ناقبەرا ھەلبەستا كوردى و بریتانى دا

شيان مەھدى كانيساركى

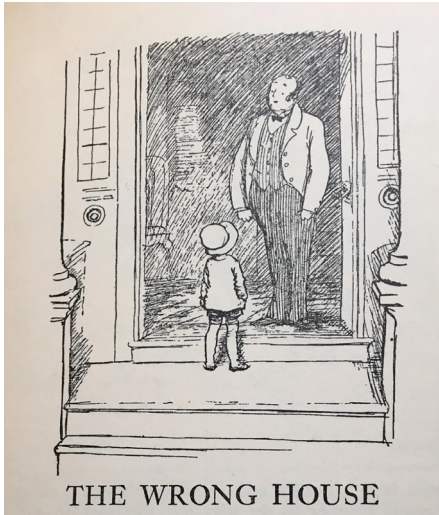
ل ساللا ۱۹۵۶ز د ژيى ۷۵ ساليى دا.

★ موئەيەد تەيب، ل ۸ ئىسانا ساللا ۱۹۵۷ ئى كو ۷ ئى مەھا رەمەزانى بوو ل كۆرا شمك-زەرا ل جەرگى دھۆكى ھاتىيە سەر دىنايى. خواندنا خوھ يا سەرھتايى و ناقنجى ل دھۆكى ب دووماھى ئىنايە و يا ئامادەيى ل ھەولپىرى. ل ساللا ۱۹۷۴ ئى دەست ب نقيسينا شعران كرىە. ل ساللا ۱۹۷۸ ئى بوويە قوتابى ل كوليژا «قانوون و سىياسەتى» ل زانىنگەھا بەغدايى. ھەر وئى سالى بوويە ئەندامى ئىكەتتيا نقيسەرىن كورد. ل بەغدايى دەست ب كارى رۆژنامەقانىيى كرىە. ل دەستپىكى وەك نقيسەر ل ھەفتىنامەيا «ھاوكارىي» كار كرىە پاشى بوويە بەرپىرسى رووپەلا كرمانجى ل قى رۆژنامەيى. ھەر د وان سالان دا بەرنامەبەك ل رادىو يا بەغدايى ب ناقى «ھەر ستانەكى چىرۆكەكا ھەي» پىشكىش كرىە. ل ساللا ۱۹۷۹ ئى كۆما وى يا شعرى «ستران و بەفر و ئاگر» ھاتە قەدەغەكرن. ل ساللا ۱۹۸۲ ئى ھىشتا خواندنا خوھ ل زانىنگەھى ب دووماھى نەئىناي نەچار بوو بگەھىتە ناف رىزىن شۆرەشى و بوو پىشمەرگە. پاشى وەلاتتى خوھ ب جەھ دەھىلىت و ل ساللا ۱۹۸۳ ئى ل ولاتتى سوئدى ئاكنجى دىيت. ل ساللا ۲۰۱۱ ئى د كرىارەكا تىرۆرستى دا ب سەختى برىندار بوويە. من ناقى ھەمى دىوانىن وى نە نقيسى لى گەلەك دىوان و ھەلبەست نقيسىنە كۆ ژمارەيەكا باش ژ وان بوويە ستران، ژ بلى دەرئىنانا چەندىن گۆقاران. ھەلبەست و بەرھەمىن وى يىن ئەدەبى ل پترى رۆژنامە و گۆقارىن كوردى دا

★ ئالان ئەلىكساندەر ميلن (A.A.Milne) نقيسەر و ھەلبەستفانەكى ئىنگلىزى بوو، ل ساللا ۱۸۸۲ ئى ل باژىرى كىلبورن يى لەندەن ھاتىيە سەر دىنايى، يى بەرنياسە ب ھەلبەستىن زارۆكان. ھەر وەسان جاران شانۆنامە ژى د نقيسىن. ميلنى د ھەردوو جەنگىن جىھانى دا بەژدارى كر بوو، د جەنگى جىھانىي ئىكى دا د فەوجا شاھانە يا Warwickshire و د جەنگى جىھانىي دووي ژى دا وەكى كاپتن لگەل پاسەوايىن ناوئخۆ دا كاركرىيە. جارەكى ب گرانى برىندار دىيت لەورا ژ بەرۆكىن جەنگى دەھىتە فەگۆھاستن پاشى پىشتى دەمەكى ل خانىەكى دوير باژىرى و ل گۆندى د مىنىت و ھەر ل وى گۆندى ژى ژ جىھانى بار دكەت

نانکو ئەز چووم «زفریم» بۆ وی جھێ ئەفە چەندین ساله ژ هەمبەزای وی دویر، جارەکا دی زفریمەفە بۆ هەلکیشانا با و ئۆکسجینی وی مالی، لی ئەو مال»جھ» نەبوو یی د خەیا لا من دا، پینگاف پینگاف و بهۆست بهۆست ل وی جھی د گەرھیت، لی بیهیقی دبیت دەمی دبیزیت» ئیدی وی خانە-مالی باخچه نەبوو یان نینە» ئیک جار ئەفە نە وەکی وی یە یا دلێ وی دخواست (وەکی دبیزن: ئەو واره بەلی نە ئەو بوھاره) هوسا بۆ مە دیاردبیت کۆ دبیت نفیسکاری ل فیرێ باس ل چوونا وان خوہشتفی و مروفان بیت یین فیرا نە گەھشتی و د نە ئامادەبوونا وی دا ژ وەلاتی یان ژیانێ بارکری.

هەلبەستفانی کوردی مەزن «موئەیدە تەیب» ژ

جاران بېرا فەگەریانێ بۆ پوژین چووی دبیت، حەز دبیت هەر چ نەبیت ب پیکا پەیف و پینقیسی خوە ب زفریتە فە ئیقاریین دەوکا کەفن و وی وەختی بەری باپ ژیانێ وی بەرەف پیکا دویر بەتە غەربیان، دەمی د مالکەکا «خەریبی» یی دا دبیزیت:

گەلەك ئیقارا

من دقیت

هەتا تارى دكەفته عەردى

ل سەر زورکین کۆرا شمکزهرا

دار و ترانی بکەم...

هاتینە بەلافکرن. بەشدارى ل گەلەك فەستیفالین ئەدەبی دا کره، ئەندامی ئیکەتیا نفیسکارین کورده ل باشووری کوردستانی، نوکە ژى ئەندامی ئیکەتیا نفیسکارین کورده ل سویدی. دیوانەك ژ هەلبەستان ژى بۆ وی چاپ کره. نوکە ریفه بەرێ وەشانخانا «سپیریز» ه ل باژیری دەوکی.

د فێ فەکولینی دا ب تێ ئەز دێ ل سەر سی هەلبەستان پراوہستم کو دەرپرینی ژ خەریبی دکەن. من پتر فوکسا دانایە سەر دیوانا نوی یا (چار گەوریین برسی د فانۆسەکا ژەنگی دا). هەلبەستفان د هەلبەستا «مالا شاش یان The wrong house» ب پیکا پەیفین خوە یین دووباره ئاماژێ بدەت وی ژیا نا بەرزە و ژنافچووی و سالۆخ ددەت ژ خەریبی وی بۆ وی مالی یان «وہلاتی-گۆندی-گەرەکی» خەریبی وی یا «جیاواز» و زیدە بۆ وی دەنگی ژ باخچێ مال دەیت، لی دەمی تەماشە دکەت دبیزیت» ب هیچ شیوەبەکی وەکی مالا من نینە». ژدەستدانا تشتەکی مەزن د ناف مالکین هەلبەستین وی «ب تاییەت ئەفا سەری» مروف هەستیدکەت، پشتی شەری جیھانی ژ واری خوە دویردکەفیت. هەلبەت ئەفە هەلبەستەکا ب وەزن و قافیەبە، ل دووف قافیا ئینگیزی دبیتە AbcCCB AbdDDB AbeEEB abfXfb کۆ دبیزنی پرایم سکیم Rhyme scheme. هەر وەسان هەلبەستا موئەیدە تەیبی ب شیوازەکی نازاد هاتیە نفیسین ئەم دشین بیژین AbcAe . Abcde

ل فیرێ من دقیت خەریبی وەلاتی، مال، ژیا نا ژدەست چووی و زارۆکینیا ل دەف هەردوو هەلبەستفانان بدەم دیارکرن، کا چەوا هەردوو ب دلەکی کۆزری، تژی عەشقەکا ناگری پەیفین خوە ددەن بەرئیک داکو پشتی چەندین سالان ئەم ژى هەست ب وی خەریبی وی دەمی بکەین، د هەلبەستەکا خوە دا میلن دبیزیت:

I went into a house, and it wasn't a house,

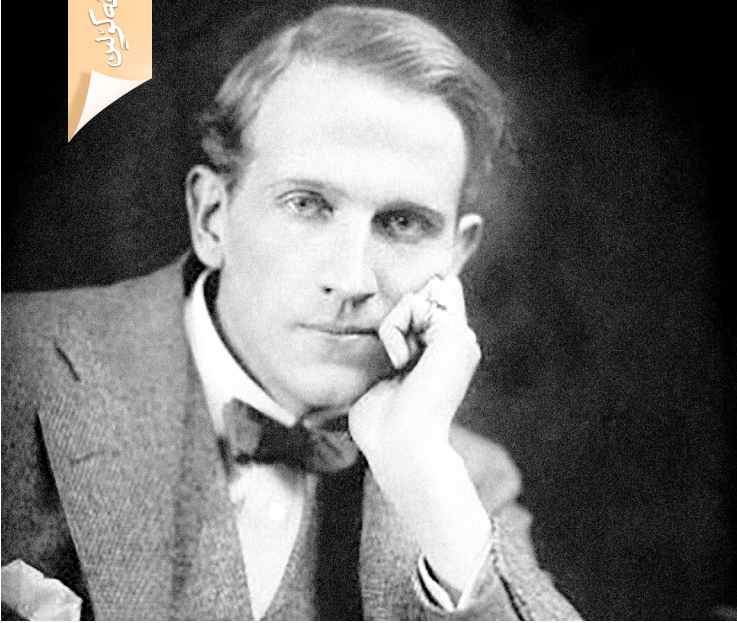
It has big steps and a great big hall;

But it hasn't got a garden,

A garden,

A garden,

It isn't like a house at all.

لئ دھیت کا چہوا جارن نقرۆسکین خهوی فئدکهفن و
دزانیته ئهفه نه ئه و جهه یئ وی دقئیت، ئهفه نه ئه و ئیقاریه
یا تافزه رکال سهر وی گری ل چاقئین وی ددهت، ئه گهر جه-
ماییت ژئ وهکی خوه لئ ئه و کسه «خوه شتقی» نه مانه
وهکی خوه، بهلکی ب ئیکجاری نه مانه، پاشی دبئزئیت:

لئ ههر زوی

دهئته بیرا من

نه زویرکین کۆرا شمکزهرا ماینه و نه تو.

ههلبهستفانی ژئ ل قئیرئ باسئ گهلهک کهسایه ب
کارئینانا ئاماژا «تۆ»، دبیت باسئ دهیکا خوه بکهت وهکی
دبئزئیت (ته وهک دارهکا بیسهنگئ ل سهر جلنقئیزکئ ببینم)
یان ژئ ب گشتی ههفالئین خوه، یان چیاپئ سپرئز و کئلیا
شهدا یا کۆ ههر دهم ل سهر نقئیزئ لبهرامبهه خودای ل
هنداقئ بهژنا دهووکئ. «میلن و تهیب» ژئ ههر دووک
سۆمبۆلا «دار-Tree» بکار دئینن و د شرۆقهیا ههر دووکان
ژئ دا پتر ئاماژه بۆ کهسهکئ گرنگ کۆ نقیسکاری ب خوه
گهلهک بیرهاتن لگهله ههبن دهئیت، چونکی دار چهوا
رهوشئ ددهن مال و ههر جهی، وهکی جیهان، باژئر، گوند
و گهړهک ژئ ب مروفان ب رهوش و ژیان د کهفیت، کا چهوا
میلن ژئ د ههلبهستا خوه یا The wrong house دا ناقئ
Tree دئینیت دهمن دبئزئیت «But it hasn't got a blackbird»
«ئانکۆ ل قئیرئ گارهکئ بووری یه، ئهفه پشتی زقئریه
جهئ باب و باپیران ئه و دارئین وی دقئیان لئ نه مابوون (یا
په ژ داران، لئ نه ئه و دارئین دلئ وی د خواست!) ل قئیرئ
ژئ هه دارا وی ب ههمی مروفان ناهئیت. وهکی مهزن
دبئزن: «ئهو حهوشه بهلئ نه ئه و رهوشه».

پشتی میلن د زقئریته فه ژ غهرببیا و جهنگئ، کهس ژ
خیزانا وی نامینیت، ب تاییهت دهیک و باپئین وی ئه و ژئ چ
رئیکان نا بینیت نزانیت دئ چهوا وان بینیت، ههتا نزانیت
ل کئفه هاتنه فهشارتن ژئ کۆ بچئته سهر گوړئ وان، د
ههلبهستا خوه دا دبئزئیت:

Slow white petals from the may-tree fall;

But it hasn't got a blackbird,

A blackbird,

A blackbird,

دهمن ئه ز زقئریه فه مال من دیت بهلگئین سپی ژئ یئین
ژ دارئ وهریاین (یان یئین د وهریئین-ئاماژه کۆ هئیز روچئین
وان یئین لپئش چاقئین وی)، لئ کئز بهلگ؟ بهلگئین سپی،
بهلگئین سپی ئاماژه یه بۆ دهیکا وی چونکی ههر ئه و بهلگ
یئ ژ دارا حهوشا وان کهتین سهر ئهردی!. ههروهسان پشتی
وی چهندي دبئزئیت «But it hasn't got a blackbird»
ل قئیرئ blackbird جوړهکئ چوچکهکا پهنگ رهشه، فی
بالندهی نئیرئ وی پهنگئ وی یئ رهشه، ههلبهستفانی یا
کرییه نیشان و سۆمبۆل بۆ بابئ خوه یئ ژئ دویرهکتهی و
ئیدی نه شئت ببینیت، یئ دبئزئیت ئیدی چوچکهکا رهش ژئ
ل وئیرئ نینه.

نقیسکاری مه ههر د دیوانا «چار گه وریئین برسی د
فانۆسهکا ژهنگی دا» د ههلبهستا (ل پهړئ باژئری) بهرسقا
ههمی ههلبهستفانان ددهت، دبئزئیت هوین خه ربیئین
چنه؟ هوین بیریا کئز پارچهیا وهلاتی دکهن، ئه ز ب خوه
«ئهف پیره مئیره» سۆتئین پهړئ خوه، پهړئ خوه، گۆندی
خوه مه، د چاقئین ههوه دا ئه و ب تنئ کۆلکهکئ ئاخئ یه،
لئ لدهف من ژپانه ژپانه، لدهف من گوړئ منه:

بئریا پهړئ خۆ دکهت

بئریا پهړئ خۆ دکهت

پاشی دهئیت دبئزئیت:

برینین وی کویرن

خه مئین وی گران

بۆچى ئەف برىنە ھند د سوژن؟ بۆچى ھندە د گرانن؟
ما چ چىبوويه:

شەرى

گوندى وى كافل كرى و

كۆلكە كى ناخى بۆ خۆ چىكرى

ئى خەما سەر ھەمى خەما:

ل گۆرستانا گوندى خۆ

ناھىتە فشارتن.

دەمى خەرىبى، بېھنا رىحانپىن لەر رەخىن وى و تېھنا تاڧا
ئىقارپىن وى، يان بوھارپىن پرى گۆل و گولزار، ئىدى ب تىن
دشيا ژ دوپرفە تەماشەى وى وئەنى بکەت ئەڧى د خەياللا
خوہ دا وئەنەكرى، دەمى دىپىژىت:

ل بەر لىڧا خابویری

شتلەكى رحانى ھەيە

ئەز بېرىا بېھنا وئى دكەم

ل بەر لىڧا خابویری

پۆژەك ھەيە

ئەز بېرىا تېھنا وئى دكەم

ل بەر لىڧا خابویری

بوھارەك ھەيە

گول و گولزار

خواندەڧان دشىت ھەر ب تىن ب ڧان پۆزكان عەشق و
پىكڧە گرىڧانا نڧىسەرى كورد ب كوردستانا وى ڧە بىنىت،
پەيوەندىا توند و قايم لگەل سرۆشتى وەلاتى. ئەڧە ژى
د چەندىن ھەلبەستىن موئەيەد تەيب دا دياردبىت كۆ
سرۆشتى بۆ خوہ وەكى مامۆستايەكى ددانىت. « Albert
Einstein ئالبېرت ئانشتاين ۱۸۷۹-۱۹۵۵ز » دىپىژىت: « ب
رپىا سرۆشتى ئەز دشىم باشتەر د ھەر تىشتى بگەھم».

ھىدى ھىدى بۆ مىلنى يا دياردبىت ئەڧە جھى جارار
نىنە و وەكى خوہ نەمايە، پاشى گوھل دەنگى وئى چوچىكا
رەش دىبىت، لى كەس نىنە نە گوھداريا وى بکەت، نەژى
گوھداريا وان ئاوازىن خەمگىن (داخوازی و گازندەيىن بابى
وى) بکەت، لى ھەلبەستڧان يى پىشتراستە گەلەكا ھاىژى
ھەيە لى پىشتا خوہ ددەنى و نەڧىن دەستى ھارىكارى بۆ
درىژ بکەن.

I could hear from the may-tree the blackbird
call...

But nobody listened to it,

Nobody

Liked it,

Nobody wanted it at all.

ئەڧە خەرىبى چ ب سەرى مروڧى د ئىنىت، ب تايەت
ئەگەر مروڧ ھەلبەستڧان بىت خەرىبىا مروڧى دىبىتە
چار قات، ئىدى ھەلبەستڧان يى رازى يە خوہ بچىتە كىژ
پارچەيا وەلاتى خوہ، نە يا گرنگە كىژ باژىر و كۆژيا وى
بىت، ئەگەر خوہ « بەر لىڧا خابویری » ژى بىت ھەر درىستە،

ژىدەر:

★ تەيب، موئەيەد- چار گەورپىن برسى د فانوسكا ژەنگى دا،
سپىرژىز ۲۰۲۴.

★ ئامىدى، رېكش- فەرھەنگا گۆتتىن مەزنا ۲۰۱۹.

★ Keytopeotry.com

★ Wikipedia

★ Allpoetry.com

★ Almrsl.com